

Již od poloviny 19. století v Rusku žili čeští kolonisté, zvláště ve Volyni a ruské části Polska v Haliči. Za jejich potomky po roce 1905 přicházeli za prací do různých gubernií převážně mladí intelektuálové a řemeslníci z Rakouska-Uherska.

Z obou těchto skupin se na počátku 1. světové války vytvořila v Kyjevě dobrovolná vojenská organizace tzv. Česká družina, která se stala zárodkem budoucí československé armády. Mezi zakladatelské osobnosti, které v roce 1914 vstoupily do České družiny, patřil účetní Josef Wuchterle.

Dnes je v Praze 6-Dejvicích po tomto hrdinovi pojmenována od roku 1990 ulice, v níž shodou okolností sídlí i redakce časopisu Kaleidoskop, šířící nejlepší legionářské tradice I. a II. národního odboje. V kronice osobností se nyní zaměříme na významné představitele vojenského odboje, na které se z nepochopitelných důvodů zcela zapomnělo (počínaje č. 1/2007 plk. jezd. V. V. Krejčíříkem, jenž v bitvě u Zborova velel 11. rotě 2. čsl. pluku). U příležitosti 90. výročí slavné bitvy u Zborova si s úctou připomínáme poměrně velice krátkou životní pouť člena České družiny, velitele a bojovníka od Zborova, plukovníka Josefa Borise Wuchterleho, nositele mnoha význačných domácích i zahraničních řádů a vyznamenání.

Vznik České družiny

Josef Boris Wuchterle se narodil 25. května 1891 ve Vránově, nedaleko Horšovského Týna. Od mládí kolem sebe slyšel více němčinu nežli češtinu, což mu nesporně ve studentském období pomohlo k rozvoji jeho lingvistického nadání. Po základní školní docházce v rodné obci a absolvování Obchodní akademie v Písku odjel po roce 1911 mladý maturant na zkušenou do carského Ruska. Vybral si podobně jako mnoho jiných mladých Čechů i Slováků ukrajinský Kyjev, kde se stal i díky svému obchodnímu vzdělání účetním v místním závodě. Na jaře roku 1914 sotva mohl tušit, jak osudově zasáhne tento rok do jeho života i do životů mnoha miliónů lidí na celém světě. Dne 28. července vypověděla Rakousko-uherská monarchie válku Srbsku; na její straně vstoupilo vzápětí do války vilémovské Německo, na straně Srbska Rusko, Anglie a Francie.

Ruské samoděržaví si po nedávno prohrané námořní válce s japonským císařstvím velký válečný konflikt nepřálo. Mělo k tomu své pádné důvody; nebylo na něj připraveno finančně, materiálně ani vojensky. Přesto musel 31. července 1914 (18. 7. podle Gregoriánského kalendáře - pozn. aut.) vyhlásit v Carském Selu car Mikuláš II. všeobecnou mobilizaci ruských armádních sil a vzápětí 1. 8. vypovědělo Německo a 6. 8. Rakousko-Uhersko válku Rusku. Do

ruské válečné atmosféry zasáhly nečekaně výzvy některých českých starousedlíků, žijících v Moskvě, Petrohradě, Kyjevě, Charkově, Oděse i v jiných městech. Probudily se v nich dávné obrozenecké slovanské nálady, ale i požadavky, aby všichni krajané vstupovali do ruské armády, v níž vytvoří zárodek „českého batalionu“. V kyjevském časopise Čechoslovan uveřejnili burcuující výzvu: „Bratři, vstupte do českého pluku dobrovolníků! Kdo byl z nás povinen vojenskou službou Rakousku, jest jeho mravní povinností co Čecha a Slovana vstoupiti v řady Českého husitského pluku dobrovolníků, který se zřizuje v Petrohradě.“ Od 25. srpna se redakce časopisu dala plně do vojenské agitace tzv. České družiny v Kyjevě, jejíž zájmy reprezentoval JUDr. Václav Vondrák a továrník Otakar Červený. Přestože z původně zamýšleného projektu museli nakonec notně slevit, podařilo se konce srpna zajistit přes pět stovek českých a několik málo slovenských dobrovolníků, kteří se stali zárodkem slavné České družiny. Přitom bylo samozřejmostí, že čeští dobrovolníci náleželi pod pravomoc Kyjevského vojenského okruhu a svou spolehlivost museli stvrdit žádostí o přijetí do ruského poddanství a přijmout pravoslaví.

V Kyjevě usazený obchodní akademik Josef Wuchterle na tuto výzvu reagoval tím, že se dobrovolně přihlásil a v konci srpna 1914 jako jeden z prvních vstoupil do formující se České družiny, byť zatím zůstával nadále platným občanem c. a k. mocnářství. Rozhodl se však dát přednost bojovat za ideály neexistujícího státu v ruské carské armádě (v jejíž řadách se Česká družina nalézala), čímž na sebe nepřímou vzal právo vypovědět válku Rakousko-Uhersku. S nadšením vykonal dne 28. září 1914 na Sofijském náměstí v Kyjevě památnou slavnostní přísahu na první český prapor (dar moskevských dam), který nesl praporečník Jaroslav Hejduk. Tento den se také stal historickým mezníkem, od něhož odvozujeme novodobou historii čs. zahraničního vojenského odboje a následně i vznik československé armády.

Velitelské kádry se v družině rekrutovaly z příslušníků ruské armády, naopak do nejnižších hodností - vojínů byli zařazováni čeští dobrovolci, kteří vzápětí vytvářeli i první formace čtyř rot (později rozdělených do půl rot), jejímiž veliteli se po složení ruského služebního řádu stali mladší důstojníci-podporučíci: Otakar Kotínský, Vojtěch Klecanda, praporčík Jaroslav Vilímek a podpraporčík Josef Ducháček. Sestavu ještě 2. září doplnili praporčíci Tesař a Spála a podporučíci Karel Cejp s Václavem Petříkem. V říjnu přišli Stanislav Čeček, Otakar Husák a praporčík Jan Prokopec. K tomu je nutno podotknout, že čeští dobrovolníci neměli zrovna důvěru ruských armádních představitelů, kteří jim nepokrytě dávali najevo, že jsou nežádoucím, až zrádcovským elementem na křídlech carského dvojhavého orla. Česká družina nalezla i zklamání ve svých řadách, neboť předpokládala, že ze statisíkového zástupu usazených Čechů na Rusi velmi rychle vytvoří vlastní armádu, opak byl pravdou (např. v Kyjevě žilo přes 2500 Čechů, přihlásilo se jich pouze 135 - pozn. aut.). Skutečností zůstává, že od počátku byly akce družiny zaměřeny na cíle propagandistické, tedy více politické nežli vojenské. Přesto se do konce září počet dobrovolníků České družiny rozrostl na 732 mužů (spolu s 220 ruskými kádrovými vojíny), čímž vytvořili zvláštní polovojenský útvar, složený ze sedmi c. a k. důstojníků a několika set bývalých c. a k. rakousko-uherských záložníků, zatímco ostatní dobrovolníci neměli dosud žádných vojenských zkušeností.

První bojové zkušenosti

Vojín Josef Wuchterle při příchodu do družiny neuplatnil žádné právo na důstojnickou hodnost, přestože mu to vzdělání umožňovalo. Podrobil se daným zvyklostem, vykonal příslušné

zkoušky, přestoupil na pravoslaví a přijal jméno Boris. Po vykonání základního výcviku nastoupil v říjnu 1914 v plné zbroji jako řadový střelec svou cestu do válečné vřavy, přičemž riskoval, že za zradu zájmů c. a k. monarchie bude v případě zajetí popraven. Trasa starodružiníků vedla na frontu do Haliče, nejprve z Kyjeva přes české osady na Volyni do Cholmu, Brodu, Lvova a vlakem do Jaroslavě, kde se představila generálovi 3. armády Radku Dmitrijevovi, do jehož pravomoci náležela. Po ústupu z Krakova se dostali 18. listopadu 1914 k Tarnovu, odkud postupovali směrem ke Karpatům, kde sídlil i štáb družiny. Zde byli starodružiníci 1. roty přiděleni k XXI. armádnímu sboru, zatímco jejich kamarádi z 2. roty k XI. armádnímu sboru. V listopadu již také došlo k prvním bojovým střetům s rakouskými oddíly, ale bohužel také k prvním obětem v řadách družiníků. Na přelomu roku 1914-15 se v prostoru Dunajce a dále až ke Krakovu čeští dobrovolci z řad 1., 2. a 3. roty vyznamenávali jako divizní rozvědčíci, mezi nimiž vynikali: K. V. Petřík, K. Vašátko, Zd. Fierlinger, St. Čeček, O. Husák, J. Syrový, J. J. Švec, A. M. Číla, Fr. Černý, V. V. Krejčířík, R. Medek, V. V. Klecanda, M. Němec a další. Také J. B. Wuchterle, jenž příslušel ke 2. rotě pod Klecandovým velením, se aktivně zúčastnil všech rozvědek proti rakouským a německým vojskům.

Na přelomu ledna a února 1915 se rotě v úseku fronty 42. divize podařilo v přestrojení příslušníků rakousko-uherské armády zajmout dva vojáky z řad c. a k. 28. pěšího pluku. Za tyto úspěchy byl Wuchterle poprvé vyznamenán cenným svatojiřským křížem IV. stupně, načež záhy dosáhl hodnosti desátníka. V únoru 1915, kdy nastal ústup ruských armád, se příslušníci 2. roty přesunuli k Žabnu na Dunajci, odtud zpět do Tarnova a dále do Pilzna, kam se vřadili do XII., XXIV., a později do XXI. a XXIX. armádního sboru, přičemž operovali v sestavě 196. pěšího pluku v úseku Medzilaborců. Ve dnech 13. a 29. 3. 1915 se u vesnice Jestebník-Huta vyznamenala skupina rozvědčíků 2. roty pod vedením desátníka Jana Šípka, přidělená do rámce XXIV. armádního sboru k 49. divizi, již velel generál V. I. Selivačov. Rozvědčíci první půlroty 2. roty, vedené podporučíkem Klecandou, mezi nimiž byl i Wuchterle, zajali počátkem dubna šestičlennou nepřátelskou stráž c. a k. 28. pěšího pluku. Při této akci se uplatnily Wuchterlovy diplomatické i psychologické schopnosti, jimiž dokázal přesvědčivě zapůsobit na převážně české osazenstvo pluku, takže je přiměl k úvahám o dezerci na ruskou stranu. Po předem vypracovaném plánu podporučíka V. V. Klecandy se tato dezertující revolta dne 3. dubna 1915 nakonec za Wuchterlovy asistence podařila a celý řadový pluk se vzdal téměř bez boje - k velké lítosti císaře a krále Františka Josefa I. (císař historicky starý a významný pluk nezrušil, ale zatím rozpustil a jeho příslušníky přemístil do ostatních c. a k. pluků a na jeho místo určil 14. pěší pluk - pozn. aut.). Za tento mimořádný výkon byl z rozhodnutí armádního velení J. B. Wuchterle dekorován Řádem sv. Stanislava s meči a mašlí III. třídy.

Desátník J. B. Wuchterle náležel v rámci 2. roty do sestavy druhé půlroty pod vedením štábního kapitána G. M. Pavlova a poručíka K. Cejpa. Rota patřila nejprve k XII. Armádnímu sboru. Po vyčerpávajícím ústupu přes Karpaty se dostala v květnu do Přemyšle a od počátku srpna 1915 již byla součástí XXIV. armádního sboru, sídlícího v oblasti Jaroslavě. Za skvěle vykonanou průzkumnickou prací byl z rozhodnutí armádního sboru J. B. Wuchterle povýšen na podpraporčíka a záhy následovalo i vyznamenání Medailí Za chrabrost. Od října byla půlrota podřízena přímo náčelníkovi štábu X. armádního sboru, přičemž se nadále zaměřila na činnost armádních rozvědčíků v týlu nepřítele. Teprve v listopadu nastal pro starodružiníky této půlroty malý oddech ve vesnici Bolšoje Podlesje u Lachovič. K dispozici ve štábu družiny v Ivani zůstali její členové až do přelomu roku 1915-16.

Počátkem léta 1915 se velení České družiny ujal bývalý velitel 34. Sěvského pěšího pluku podplukovník Václav Platonovič Trojanov (1875-1918), nositel Vojenského řádu sv. Jiří IV. třídy

(po převzetí družiny byl jmenován plukovníkem a dva dny po bitvě u Zborova na návrh čsl. brigády generálem - pozn. aut.). Po jeho odchodu převzal čsl. brigádu plukovník N. P. Mamontov, dosavadní velitel 3. čsl. pluku. Pro původní členy družiny znamenal jeho příchod obrovský přínos, zvláště když pamatoval, aby starodružiníci byli určeni na místa velitelů oddílů a čet. Zasloužil se mj. i o to, aby vojáci 1., 2., 3. a 4. roty byli převedeni k VIII. armádě generála Alexeje Alexejeviče Brusilova na úsek tzv. jihozápadní fronty. Z jeho popudu, po vytvoření 8. roty došlo na konci roku k vybudování 2. praporu družiny, což vrchní ruské velení VIII. armády přimělo 31. prosince 1915 k rozhodnutí (na základě rozkazu armád západní fronty č. 766 ze dne 15. 1. 1916) přejmenovat Českou družinu na Československý střelecký pluk. Praporčík 2. roty J. B. Wuchterle odjel dne 25. ledna 1916 od štábu družiny pod velením nepříliš schopného kapitána Zembalevského do Haliče, kde se 1. března podařilo spojit obě půlroty 2. roty (nyní již roty 1. praporu Čsl. střeleckého pluku) a zařadit je do sestavy XXXIII. armádního sboru VIII. armády. Pod velením nejschopnějšího ruského generála A. A. Brusilova se čeští a slovenští vojáci připravovali na mohutnou a zdárnou jarní ofenzívu na východní frontě, uskutečněnou v letních měsících roku 1916, která však ve výsledku válečné drama nijak nerozhodla. Nejinak probíhala jarní ofenzíva Alexandra Fedoroviče Kerenského v roce 1917 (od května navíc ministra války po Alexandru I. Gučkovi - pozn. aut.), mající zadržet pokročilý rozklad ruských armád a zvrátit nepříznivý průběh války.

Bitva u Zborova

Mezitím slibně pokračoval příliv nových dobrovolníků a pluk se 17. dubna 1916 přeměnil v Československou střeleckou brigádu o dvou plucích, z nichž každý měl dva prapory o dvou rotách. Ještě do října se 1. pluk (svatováclavský) rozrostl na 12 rot s 3237 muži a 2. pluk (svatocyrilometodějský) na 10 rot s 2484 muži; navíc u obou pluků byly založeny třetí prapory, přičemž velitelé rot a čet v hodnostech nižších důstojníků byli převážně čeští dobrovolníci, jejichž nárůst neustával. Problematickou otázkou nadále zůstávali čs. zajatci, jichž rovněž přibývalo, a k nimž neměla carská vojenská místa příliš mnoho důvěry. Z různých politických a vojenských jednání vedených zástupci Československé národní rady v Paříži, Národní radou československou na Rusi a představiteli carského režimu nakonec také mnoho nezbylo, protože od 13. března 1917 se Ruskem řítily revoluce.

Pád carismu znamenal přece jen zásadní pokrok v ruském zaostalém myšlení, neboť v relativně nepřehledné situaci se životní podmínky mírně zdemokratizovaly. To se projevilo i v možných úvahách vytvořit z českých zajatců velkou armádu, tj. přejít od Čsl. střelecké brigády k Československému armádnímu sboru. Nejdříve však Čsl. 1., 2. a 3. střelecké pluky, urychleně zformované do Československé střelecké brigády, musely od července 1917 v tzv. Kerenského ofenzívě - za cenu značných ztrát na životech prokázat své bojové mistrovství (kdy ruské armádní sbory při tarnopolském ústupu podléhaly panice a rozkladu), a tím otevřít cestu k výstavbě mohutného armádního tělesa na Rusi.

Československá střelecká brigáda byla svěřena pod velení plukovníka Trojanova. Pod tímto velitelem bojovali bráskové v bitvě u Zborova v sestavě XI. armády XLIX. armádního sboru generála Selivačeva. Od 22. června postupně zaujímal své pozice v zákopech, když těsně předtím nahradili nespolehlivý 13. a 22. finský střelecký pluk. Zdaleka však neměli tušení, že proti nim budou stát příslušníci c. a k. 35. plzeňského a 75. jindřichohradeckého pěšího pluku (až z poloviny složených z občanů české národnosti - pozn. aut.). Oba pluky patřily do sestavy

2. c. a k. armády a podléhaly vrchnímu veliteli východní fronty princí Leopoldu Bavorskému a veliteli 2. armádní skupiny generál plukovníkovi jezdeckva Eduardu von Böhm-Ermollimu. Ve dnech 29. a 30. června vypukly nejprve boje v Zločovském úseku fronty, kde c. a k. armáda utrpěla poměrně vážnější ztráty a 1. července pokračovaly boje těžšími střety u Koňuch a vrcholily bitvou Břežan.

Když v ranních hodinách 2. července 1917 začala bitevní vřava i u Zborova, velel 1. střeleckému pluku kapitán Konstantin N. Ivšin, bývalý velitel 3. roty České družiny. U III. praporu tohoto pluku velel jeho 10. rotě podporučík Josef B. Wuchterle. Postavou dobře vypadající, duševně skvěle vybavený a vzdělaný důstojník si počínal neobyčejně srdnatě a stal se příkladem pro ostatní mužstvo. Těsně před útokem na nepřátelské pozice rozdělil Wuchterle svou rotu na dvě úderné skupiny; první velel praporčík Nohejl, druhé on sám. Společným úsilím 7., 8. a 9. roty se pod Čečkovým, Švecovým a Gajdovým velením podařilo i Wuchterlově 10. rotě prolomit druhou linii rakousko-uherských vojsk a vniknout do zákopových pozic c. a k. 35. pěšího pluku. Nepřítel se však ještě nevzdával. Po kratším odpočinku zaútočil III. prapor 2. čsl. pluku v čele s velitelem 11. roty poručíkem V. V. Krejčíříkem za Wuchterlovy podpory a podařilo se jim rozmetat několik nepřátelských kulometných hnízd. Při jednom z těchto ataků byl však velitel 10. roty podporučík Wuchterle zasažen a smrtelně raněn. Kulka mu prolétla páteří, naštěstí bez poškození míchy. Stal se tak jedním z osmi stovek čs. vojáků, zraněných v této z vojenského hlediska relativně bezvýznamné, šestihodinové bitvě, kde Češi bojovali proti Čechům.

Z fronty přesunuli těžce zraněného Wuchterleho okamžitě do zborovského polního lazaretu, odkud byl převezen do štábu 1. pluku v Cecové, kde jej v polních podmínkách operoval uznávaný chirurg MUDr. Vladimír Haering, starodružiník (poválečný generál zdravotnictva a předseda Společnosti Čsl. Červeného kříže - pozn. aut.). Později byl převezen do nemocnice v Kyjevě, kde se dozvěděl o prolomení nepřátelské obrany, obsazení čtyř linií zákopů podél fronty, proniknutí do hloubky až pěti kilometrů a zajmutí více než tři tisíců dvou set rakousko-uherských, českých a německých vojáků. Možná, že jej na nemocničním lůžku ušetřili i velmi záporného sdělení, že brigáda přinesla dosti velké oběti, čítající téměř dvě stovky padlých, nemluvě o stovkách těžce zraněných legionářů. Ve Wuchterlově léčbě a následné rekonvalescenci, trvající přes dva měsíce se pokračovalo i na Dálném východě v Japonsku, ale trvalé invaliditě se zabránit nepodařilo. Za své bojové zásluhy byl z rozkazu jihuozápadního frontu č. 232 znovu vyznamenán (Řádem sv. Anny s meči a mašlí III. třídy a Křížem sv. Jiří II. stupně) a navíc povýšen do hodnosti kapitána, a to se zpětnou platností ode dne, kdy byl zraněn.

Po červencových bojích odešla značně prořídlá a vyčerpaná Čsl. střelecká brigáda na kratší odpočinek, při němž se doplnily řady mužstva. Poprvé od roku 1914, kdy českoslovenští dobrovolníci byli přidělováni podle praporů, rot a čet na úseky jihuozápadní a západní fronty jako rozvědčící, došlo k tomu, že všechny tři pluky bojovaly na frontě svorně jako taktická jednotka. Teprve až po tomto nadmíru úspěšném vystoupení Čsl. střelecké brigády, nyní již zreorganizované na 1. čsl. střeleckou divizi tzv. Husitskou, povolila ruská byrokracie propuštění čs. zajatců s příkazem na urychlený nábor do tvořícího se čs. vojska na Rusi - armádního sboru - usazeného dosud na Ukrajině. Chrabrá účast Čechoslováků v bitvě u Zborova byla vysoce ceněna jak spojeneckými armádami a jejich veliteli, zvláště generálem P.-T.Ch.-Maurice Janinem, tak ministrem války Kerenským, který Čechoslovákům nikdy příliš nepřál, ale za jejich hrdinství poděkoval a přislíbil, že se bez dalších průtahů bude formovat československá armáda na Rusi. Rovněž všemi respektovaný generál A. A. Brusilov (těsně před bitvou nezodpovědně

odvolán od jihozápadního frontu a jmenován nejvyšším velitelem ruských armád - pozn. aut.) obdivně prohlásil: „Čechoslováci, zrádně opuštěni naší pěchotou pod Tarnopolem, bili se tak, že všichni musí před nimi pokleknouti...Jedna brigáda zadržela několik divizí...“

Velitelská činnost v letech 1918-20

Když se Josef B. Wuchterle vrátil po dlouhém uzdravení na rozhraní let 1917-18 již v hodnosti majora do řad čs. armády, vyvinula se politická i vojenská situace výrazně v neprospěch čs. legionářů. Po Leninově bolševickém převratu, kdy se staré pořádky hroutily a nové se překotně a živelně tvořily, nezbylo Čechoslovákům, zachovávajícím si plně funkční organizaci politickou a vojenskou, nic jiného, než pokusit se všemi možnými prostředky o vytvoření skutečně první protibolševické fronty. Československý armádní sbor se na jaře 1918 pohnul z Ukrajiny do střední části Ruska a podle dohody s bolševiky měl odevzdat zbraně v Penze, a vydat se přes Vladivostok zpět do Francie. Bolševici odmítali na magistrále dohodu plnit, avšak zásadní zvrat nastal, když lidový komisař vojenství L. Trocký vydal rozkaz, aby Čechoslováci byli uzavíráni do pracovních táborů. Na čeljabinském zasedání dne 23. května 1918 delegáti jednomyslně rozhodli, že skutečnou přepravu čs. armádního sboru do Vladivostoku proti vůli bolševických sovětů. Od 27. května, tedy na počátku tzv. sibiřské anabáze se Československé vojsko na Rusi (složené ze tří divizí a 12 střeleckých pluků s úderným praporem, se 3 pluky lehkého a 3 pluky těžkého dělostřelectva, 2 jízdními pluky, obrněnými vlaky Orlíkem a Úderníkem, včetně dalších bojových a týlových útvarů) složitě přesouvalo po magistrále přes Kurgan, Petropavlovsk, Omsk, Krasnojarsk, Irkutsk, Charbin do přístavu Vladivostok. Tuto namáhavou cestu k domovu, plnou krvavých střetů a zmatků občanské války vykonával od 19. září 1918 do května 1919 i ne plně zdravý major Wuchterle, který z pověření ministra války generála M. R. Štefánika a následně vrchního velitele čs. zahraničních vojsk generála Pierra-Thiebauta-Charlese-Maurice Janina převzal ve Vladivostoku velení spojeneckých vojsk. Zároveň s tímto pověřením mu 1. září 1919 byla udělena hodnost podplukovníka. Mohl tak uplatnit své bohaté organizační, jazykové i velitelské schopnosti, jichž nyní bylo velmi zapotřebí.

V letech 1919-1920 stanul v čele československé vojenské mise s pověřením organizačních záležitostí souvisejících s evakuací čs. legionářů z Ruska do Kanady a zpět do vlasti. Císař indický a britský král Jiří V. ocenil v květnu 1919 Wuchterlovu obětavou a náročnou práci udělením vysokého uznání pro důstojníky Řádem Za vynikající službu D.S.O. Za mimořádné zásluhy na Dálném východě, za boj proti bolševikům a za velení nad spojeneckými armádami byl z rozhodnutí čínského prezidenta podplukovník Josef B. Wuchterle v říjnu a v listopadu 1920 vyznamenán zcela unikátními čínskými a japonskými řádovými dekoracemi: Řádem Wen-ho IV. stupně a Řádem Posvátného pokladu (Řádem zrcadla) III. třídy (Cui-Hošó). Slavnostní akt předání vysokého čínského řádu se uskutečnil na válečné lodi, za přítomnosti kontraadmirála K. C. Lina, ex-komodora čínského námořnictva a velitele I. eskadry ve Vladivostoku, který prostřednictvím čs. zmocněnce Ministerstva války a zahraničí RČS osobně řád Wuchterlemu udělil. Také japonský císař rozhodl svým podpisem odměnit zásluhy dvou vysokých představitelů čs. armády na Dálném východě: generála Stanislava Čečka, jenž obdržel Řád Posvátného pokladu - hvězdu II. třídy a podplukovníka J. B. Wuchterleho Řádem posvátného pokladu (Řádu zrcadla) III. třídy (v těchto letech obdrželo čínské a japonské řády a vyznamenání pouze několik málo československých diplomatů a vysokých důstojníků, ale ani

ve 30. letech 20. století jejich počet nepřesáhl 10 udělení - pozn. aut.). Když došlo ke všem mezinárodním úmluvám, zajišťujícím čs. vojskům návrat do Republiky československé, měl plukovník Josef B. Wuchterle lví podíl i na jejich nalodění a přepravu z Vladivostoku přes Kanadu do Evropy, kde povětšinou z Terstu pokračovali vlakovými soupravami poraženým a zbídačelým Německem cestou k domovu, kam dorazili po mnoha letech v jarních a letních dnech roku 1920.

Návrat do vlasti

Po návratu do vlasti, uvítání a vojenských přehlídkách nastoupil podplukovník Josef B. Wuchterle (záhy si své příjmení počestil na Vuchterle) krátkou repatriční dovolenou, kterou strávil s rodiči v rodném Vránově. Avšak již koncem srpna 1920 byl z podnětu ministra obrany Václava J. Klobáče jmenován československými vojenskými orgány zástupcem náčelníka Likvidačního úřadu zahraničních vojsk při MNO v Praze-Dejvicích. V úřadu setrval téměř rok, ale jeho osud byl s legiemi natolik spjat, že se posléze stal přednostou Kanceláře čsl. legií při MNO. Z titulu svého zařazení měl vzhledem ke svému zdravotnímu stavu dokonalý přehled, jak např. v invalidním odboru měsíčně narůstá evidence zdravotně postižených legionářů (jejich počet se přiblížil deseti tisícům a dále se navyšoval, přičemž často končil úmrtími i sebevraždami). V letech 1920-22 byl několikrát vyznamenán československými řády a medailemi, stranou nezůstaly ani zásluhy a ocenění od zahraničních spojenců, jimž ještě nedávno velel. MNO vážně pomýšelo na jeho vyslání do zahraničí za účelem vojenského vzdělání na Vysoké škole válečné v Paříži (École Supérieure de guerre de Paris), které by jej opravňovalo ke jmenování do generálské hodnosti. Vzhledem k jeho mimořádným schopnostem lidským i profesním mu bylo rovněž nabídnuto místo v československých diplomatických službách, ale jeho stále se zhoršující zdravotní stav neumožnil realizovat ani jednu z uvedených možností. Slibně se rozvíjející kariéra mladého a nadaného důstojníka, povýšeného do hodnosti plukovníka, spěla v průběhu roku 1923 nezadržitelně ke svému závěru, v němž nakonec podlehl válečným útrapám....

Starodružiník, plukovník Josef Boris Wuchterle, hrdina od Zborova a nositel šestnácti význačných řádů a vyznamenání zemřel ve věku pouhých 32 let na následky válečných zranění dne 21. prosince 1923 v Praze. Posledního rozloučení se zborovským hrdinou se ujali starodružiníci bráškové-generálové, kteří stáli u jeho rakve čestnou stráž v čele s legendárním velitelem 1. roty České družiny a hlavním velitelem Dálného východu v Charbinu div. gen. Stanislavem Čečkem, jenž pronesl projev i jménem T. G. Masaryka, jehož zastupoval jako přednosta Vojenské kanceláře prezidenta republiky (svého přítele následoval na věčnost v roce 1930 ve věku 44 let - pozn. aut.) a velitelem 3. roty České družiny, II. praporu 1. Čsl. střeleckého pluku na Rusi a velitelem I. praporu 21. střeleckého pluku ve Francii, ministrem obrany v úřednické vládě J. Černého, brig. gen. ing. Otakarem Husákem. Prokázat svou účast a vzdát poctu zemřelému přišli také spojenečtí vojenští přidělenci v RČS, kamarádi - legionáři, vojenské, ostrostřelecké i občanské instituce a spolky.

□

Řády a vyznamenání plk. Josefa Borise Wuchterleho za bojovou a velitelskou činnost

Čsl. Řád Sokola s meči (Řád Štefánikův), udělen 1919

Čsl. Válečný kříž 1914-18, udělen 1919

Čsl. Revoluční medaile, na stuze štítky: ČD, Zborov - Sibiř, udělena 1920

Čsl. Mezispojenecká medaile Vítězství 1914-18, udělena 1921

ruský Řád sv. Anny s meči a mašlí III. třídy, udělen 1917

ruský Řád sv. Stanislava s meči a mašlí III. třídy, udělen 1915

ruský Kříž sv. Jiří II. stupně, udělen 1917

ruský Kříž sv. Jiří III. stupně, udělen 1916

ruský Kříž sv. Jiří IV. stupně, udělen 1915

ruská Medaile Za chrabrost 1916

britský Řád Za vynikající službu DSO (Distinguished Service Order, D.S.O.), udělen 1919

francouzský Řád Čestné legie V. stupně (Legion d' Honneur-Chevalier), udělen 1920

francouzský Válečný kříž 1914-18 s palmou (Croix de la Guerre 1914-18), udělen 1919

belgický Válečný kříž 1914-18 (La Croix de la Guerre), udělen 1920

čínský Řád Wen-ho IV. stupně, udělen 1920

japonský Řád Posvátného pokladu (Řád zrcadla) III. třídy (Cui-hošó-Kinši Kunšo), udělen 1920

Prameny a literatura

Archív VHA a VHÚ AČR Praha, Čechoslovan 1916-17, Československý voják 1917-18, Československý deník 1918-20, Věstník Čsl. vojsk Dálného východu 1919-20, Archív autora

Album reprezentantů všech oborů veřejného života Česko-Slovenského: Umělecké nakladatelství J. Ziebrdliha, Praha 1927

Z. M. Duda: Pozůstalost plukovníka Josefa B. Wuchterle, Drobná plastika roč. XXXVIII. č. 4/2000, Praha 2000

Radola Gajda: Moje paměti, Bonus A, S.R.O., Brno 1996

Vladimír Klecanda: Bitva u Zborova, Vojenský archív RČS, Praha 1927

F. V. Krejčí: Návrat sibiřských legií, nákladem Památníku odboje, Praha 1920

Josef Kudela: Československá anabase v Rusku, Praha 1928

Od Zborova k Bachmači – Památník o budování čsl. vojska na Rusi, nakl. Čin družstvo čsl. legionářů v Praze a Orbis, Praha 1938

Památce pětiletého výročí bitvy u Zborova, Praha 1922

Karel Pichlík, Buhumír Klípa, Jitka Zabloudilová: Českoslovenští legionáři (1914-1920), Mladá fronta, Praha 1996

Vojtěch Prášek: Česká družina, vyd. Český legionář, Praha 1934

Jaroslav Prokeš: Dějiny naší samostatnosti, Praha 1930

František V. Šteidler: Zborov – operace Československé brigády u Zborova a Tarnopole roku 1917, Sborník věd historických, sv. IX, Vědecký ústav vojenský, Praha 1922

Josef Tomeš a kol.: Český biografický slovník XX. století III. díly, heslo: Wuchterle Josef Boris, Paseka, Praha 1999

Za svobodu – Obrázková kronika Čsl. revolučního hnutí na Rusi 1914-1920: I. díl Česká družina 1914-1916, nákl. vlastním, péčí Památníku odboje, Praha 1925

Zborov 1917-1937 – Památník k dvacátému výročí bitvy u Zborova 2. července 1917, Praha 1937

Zborov – Památník k třicátému výročí bitvy u Zborova 2 července 1917, Praha 1947